

MASSUPPVISNINGAR, DERAS BETYDELSE OCH ORGANISATION

Av Kapten Axel Berg von Linde.

Den svenska gymnastikens stora betydelse är ju att den är avsedd för *alla*, ej blott för en viss ålder eller för de kraftigaste individerna. Detta är en synpunkt, som i synnerhet vad beträffar den frivilliga gymnastiken till en stor del förbisetts under senare delen av 1800-talet.

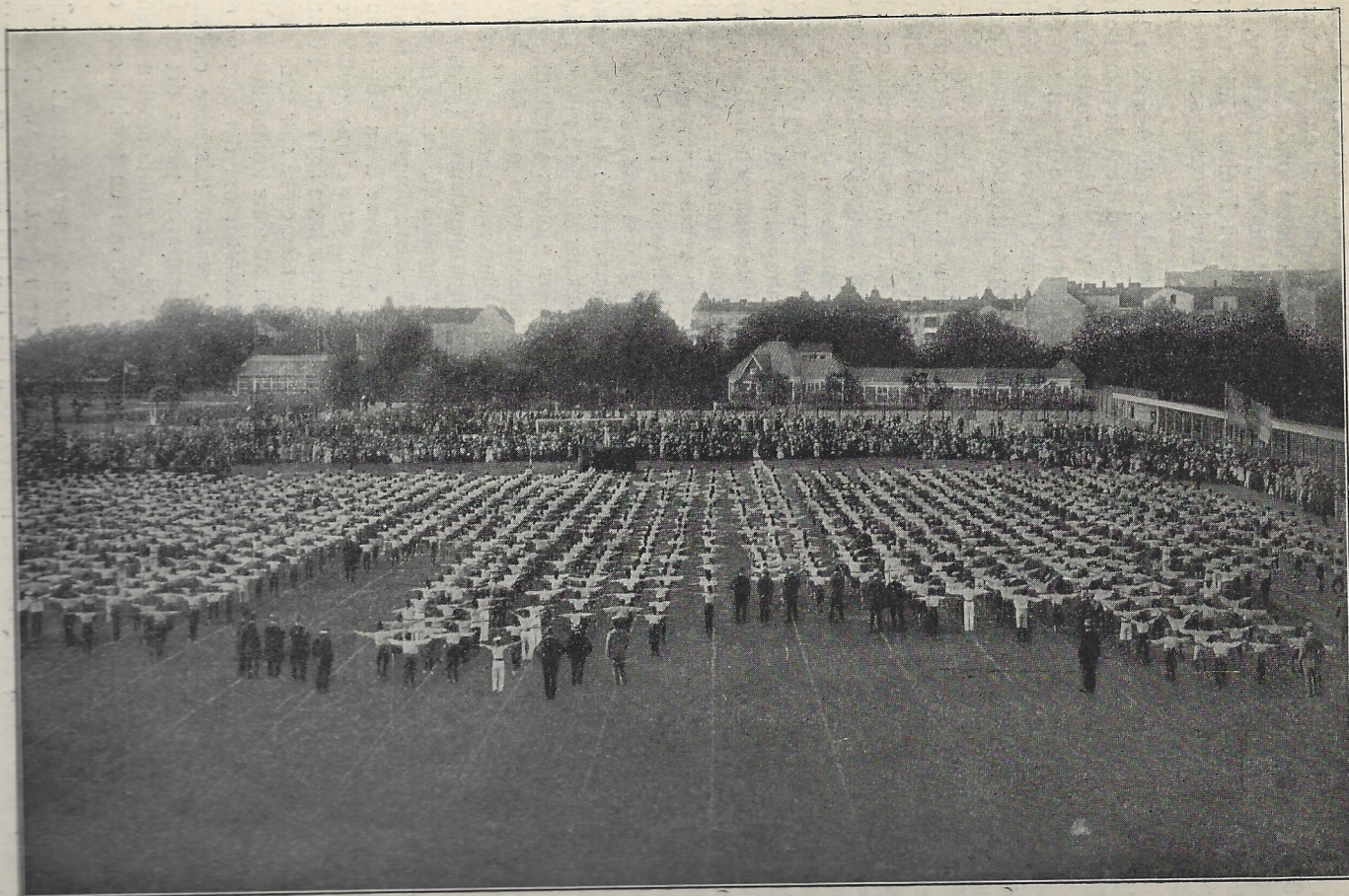
De svenska frivilliga gymnastikföreningarna räkna sin uppkomst från 1860-talet, men bestodo då i allmänhet endast av män, vilka under en följd av år ägnade sig med stort intresse häråt. Deras uppvisningar voro präktiga med en mängd svåra rörelser, ofta nog gränsande till akrobatik, och följden blev den, att allmänhetens uppfattning om vår svenska gymnastik blev så som ovan nämnts ensidig.

Vi ha ej heller förstått att tillräckligt uppskatta värdet av vår svenska gymnastik och få den att bliva vad den skall vara: *Hela folkets egendom*, utan har den ännu så att säga stannat på ytan och ej lyckats tränga ner på djupet. *En av orsakerna* härtill är att studiet av barngymnastiken varit mycket försummat och att man, förbiseende det oändligt stora urval av rörelser, som vår gymnastik förfogar över, bjudit barnen på nästan samma dagövningar som de äldre. Barnalynnet kräver helt andra, mera avpassade efter deras natur och behov av glädjement, och följden har ofta nog blivit den, att barngymnastiken gjorts för svår och för tråkig. Att barnen sedermera med ett sådant intryck, vilket liksom alla andra under dessa år djupt inrotats i själen, skola vid mogen ålder frivilligt anmäla sig till gymnastikövningar är ej att vänta, och därför har också vår frivilliga gymnastik haft så svårt att kämpa sig fram. Glädjande nog har emellertid under det sista årtiondet ett rastlöst arbete nedlagts på skilda håll inom landet för att få fram den barngymnastik, som såväl Per Henrik som Hjalmar Ling visat vägen till.

Och kunna nu alla för den obligatoriska och den frivilliga barngymnastiken arbetande komma överens om ett kraftigt samarbete, så har snart en god grund lagts till framgång å ömse håll.

En annan orsak är den, att vi alltid "satt vårt ljus under en skäppa", d. v. s. vår obligatoriska gymnastik har ej visats för föräldrar, målsmän och andra gymnastikintresserade mera än en gång om året, och då hava uppvisningarna i regel förlagts till förmiddagen, när de flesta människor äro bundna av sitt vanliga arbete, samt endast — åtminstone vad folkskolorna beträffa — omfattat några klasser. Vi måste för att få fram förståelse för gymnastiken handla på annat sätt. *Fram med gymnastiken i ljuset*, ej blott en utan flera gånger årligen och ordna så att såväl deltagare som åskådare bliva så många som möjligt.

Ett försök att sålunda lösa frågan ägde rum i Malmö 1915, då Malmö Stads Folkskolor lördagen den 12 juni kl. 2—4 e. m. avslutade terminen och läsårets arbete med en "Värfest" å stadens idrottsplats.

Massuppvisning av 1,800 gossar vid Malmö stads Folkskolors Vårfest.

I programmet för denna ingingo tal av Folkskoleinspektören och Ordföranden i Skolstyrelsen samt två massuppvisningar i gymnastik, den ena omfattande 1.800 gossar från 3:dje, 4:e och 5:e klass samt Borgarskolan under ledning av undertecknad i egenskap av t. f. Gymnastikinspektör vid Stadens Folkskolor, den andra omfattande 700 flickor, ledda av Gymnastikdirektören Fröken M. Kärrberg. Dessutom förekommo lekuppvisningar av flera klasser, såväl gossar som flickor. Festen avslutades med en defilerings förbi skolstyrelsen.

Varje barn hade erhållit två biljetter att gratis utdelas och dessutom hade inbjudits stadens styrelser och verk, läkare- och lärare- med flera korporationer. Inalles passerade över 9,600 personer räkneapparaterna vid ingångsportarna, och att dessa hemförde ett gott minne av den i sin helhet lyckade festen samt var och en i sin mån skola arbeta för att öka deltagandet i frivilliga gymnastikövningar framgick med all tydlighet av den mängd sympatiuttalanden, som gjordes efteråt i tal och skrift.

Förarbetena för gossarnas uppvisning anordnades så, att först genomgicks dagövningen i fråga — beräknad att räcka 20 minuter — med samtliga lärare. Sedan dessa därefter övat sina resp. klasser några gånger, sammanslogos alla klasser, tillhörande en skola, till gemensam övning å skolgården, varunder en lärare kommanderade och övriga gingo omkring och rättade.

Själv höll jag sedan två förövningar, vardera omfattande två, närbelägna skolor och cirka 600 pojkar och slutligen en generalrepetition å Idrottsplatsen.

Förövningarna räckte vardera med fram- och tillbakamarsch från skolorna ungefär en timme, men generalrepetitionen tog tre timmar, beroende på det långa avståndet från skolorna till samlingsplatsen. Det hela var så anordnat, att det skulle taga minsta möjliga tid från det ordinarie skolarbetet. För själva uppvisningen hade vita kalkränder uppritats för "ettorna" å den gräsplan, där uppvisningen skulle äga rum (se bilden). Gossarna uppmarscherade i 13 kolonner med ungefär lika många i varje (genom ett misstag fick en kolonn i mitten i sista stund fel sammansättning) på de vita ränderna, varefter gjordes vändning, öppnande av leden och rotutrykning kolonnvis. Kolonnerna voro ordnade skolvis på samma sätt som vid förövningarna med de lägsta klasserna främst.

För att leda själva uppvisningen användes dels en trumpetsignal (= giv akt) före varje rörelse, dels utropades lystningsorden i megafon (t. ex. "Fötter till sida, armar uppåt —") varefter själva utförandet av rörelsen igångsattes på tecken med en flagga, (t. ex. — "Sträck") samtidigt som en gosse å en hög tribun markerade takten. Härigenom uppnåddes god samtidighet, ett av huvudvillkoren vid en massuppvisning, trots att endast en generalrepetition hade ägt rum. Tvenne sådana äro dock önskvärda, om allt skall gå riktigt bra med en så stor avdelning.

Fröken M. Kärrberg ledde sina 700 flickor genom att själv kommandera alla rörelser. Detta är betydligt lättare och givet att föredraga, om det går, ty en van ledare kan då lätt nog korrigera event. uppstående smärre missöden och har det hela betydligt mera i sin hand. För större avdelningar passar det ej, ty ljudet behöver så lång tid att nå de längst bort stående, att samtidigheten äventyras. Dessutom förutsätter det vindstilla eller medvind och en publik, som ej talar för högt eller på annat sätt stör. — — —

Det har invänts mot massuppvisningarna, att formen vid rörelsernas utförande fuskas bort och allt arbete lägges ned på samtidigheten ("exercisen"). Detta är dock helt och hållet beroende på ledaren, och för min del anser jag att mass-

uppvisningarna äro ett utmärkt medel att få fram och påvisa en mängd vanliga fel under gymnastikövningarna. För att det hela skall gå bra, förutsättes en mycket utförlig rörelsebeskrivning till dagövningarna och därigenom har ledaren möjlighet att just framhålla *sina* synpunkter. Att sätta upp en dagövning för en massuppvisning är också ett stort studium, men ett roligt och tacksamt sådant.

Den dagövning, som användes i Malmö, återfinnes jämte fullständig rörelsebeskrivning i de av mig utgivna dagövningarna för Malmö stads folkskolors gossklasser, 4 för varje klass (1—7) eller inalles 28 stycken (pris 1 kr.).

För att en massuppvisning skall "göra sig", erfordras en viss likhet i gymnastikdräkten. Detta är för gossarna lätt att åstadkomma, ty de vita skjortorna eller gymnastiktröjorna och de svarta kortbyxorna, uppehållna med skärp av allehanda modeller, bilda dock ett helt — önskvärt vore förstås att kunna skaffa alla vita kort- eller långbyxor —, men för flickorna bliva alltid tröjorna och byxorna en rätt avsevärd utgift. I Malmö inköper numera skolstyrelsen tyg till byxorna och låter klippa till detta — till stor del hittills utfört av ledarinnan personligen med hjälp av intresserade lärarinnor —, varefter flickorna själva få sy dem. För tröjorna finnes en särskild modell, efter vilken flickorna kunna sticka sig en sådan. Dessutom inköper skolstyrelsen årligen ett visst antal hela gymnastikdräkter, som *utlånas* för dessa uppvisningar till de allra fattigaste.

Massuppvisningar hava för övrigt ägt rum å Stadion i Stockholm (gossar) samt å den Baltiska Gymnastikfesten i Malmö 1914. Särskilt Sveriges kvinnliga trupp under Gymnastikdirektören Fröken S. Annerstedts ledning visade här, vart hän man kan komma med en massuppvisning, där deltagarna äro från hela riket och ej haft mera än tre samövningar.

I Tyskland och Danmark har man ock kommit långt i detta avseende och särskilt må omnämnas den massuppvisning, som gavs i Leipzig år 1912. I denna deltog 17,000 "turnare", som utförde samtliga rörelser efter musik, ledd med flaggor och "förtturnare" med en beundransvärd samtidighet i närvaro av 100-tusentals åskådare.

GYMNASTIK OCH ALLMÄN IDROTT

Av Löjtnant Bertil G:son Ugglå.

»En sund själ i en sund kropp» är gymnastikens lika väl som idrottens mål. Gymnastiken söker att förverkliga detta genom rörelser, ordnade efter vetenskapliga grunder och omfattande alla kroppens delar för att allsidigt och harmoniskt utveckla kroppen till *hälsa* och skönhet. *Hälsan* måste alltså vara idrottens första och påtagliga mål. Målet är sålunda detsamma och vägen däremot är också i stort sett densamma, nämligen *rörelse*. Vari ligger då skillnaden?

Jo, gymnastiken utgår ifrån att varje del, varje muskel, varje ledgång och organ skall erhålla sin beskärda del av rörelse, avpassad efter dess funktion och småningom *stegrad*, allt efter framsteg. De härför använda rörelserna äro sammanförda till olika grupper, rörelsesläkten, allt efter sin verkan. Genom att taga rörelser ur de olika rörelsesläkterna sammansättes en gymnastisk dagövning, som sålunda kommer att beröra hela organismen.

Hur gör idrotten? Den söker att genom olika rörelser, i regeln hänförliga till någon av grupperna löpning, hopp och kast, bibringa utövaren, idrottsmannen, ökad färdighet i respektive gren eller grenar, därigenom tvingande till systematiskt arbete, *träning* — jämför gymnastikens stegring — som har sin stärkande och hälsobringande betydelse. Man måste hålla fast vid att det just är träningen, som är huvudsaken, ej prestationerna.

Ja, men då är ju gymnastiken och idrotten sak samma! På sätt och vis. Skillnaden är den att idrottsmannen lätt frestas att ägna sig för mycket åt en viss slags rörelse, försummande andra och därigenom rubbande den harmoniska utveckling av kroppen, som är en nödvändighet för skönheten och ett gott stöd för hälsan, under det att gymnastiken, rätt ledd och utövad, just leder till harmonisk utveckling.

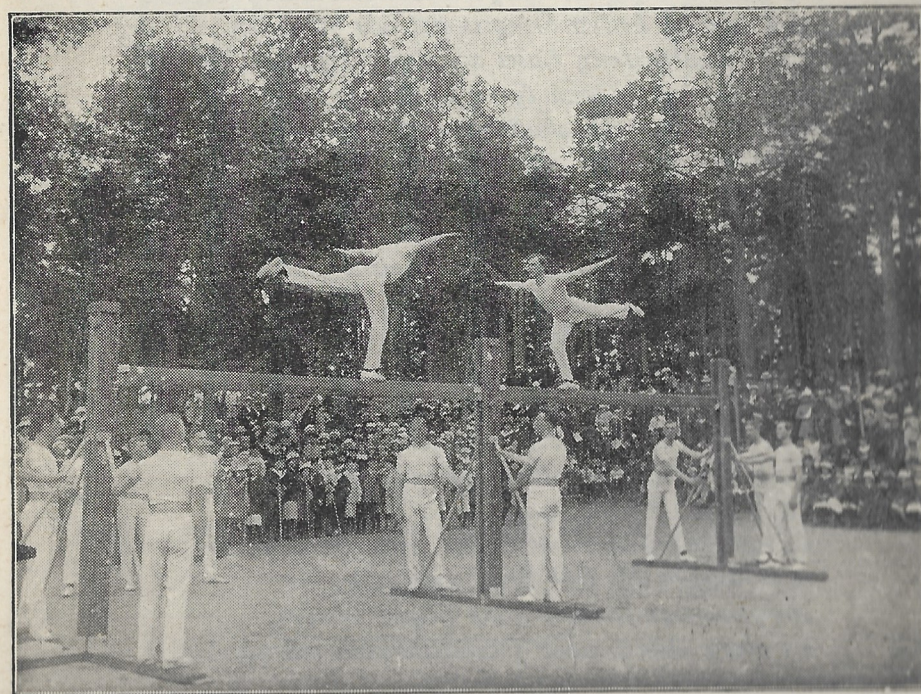
Idrotten är friare än gymnastiken, där gymnasten måste underordna sin vilja under ledarens. Ju mer idrotten blir organiserad, dess mer kommer dock denna skillnad att bortfalla vid ledda idrottsövningar. Ännu så länge är emellertid gymnastiken före härvidlag, varigenom överdrifter lättare undvikas.

Frihet är bra, men den skall vara lagbunden för att i längden vara nyttig.

Jag har i det föregående talat om utvecklingen av kroppen, d. v. s. upparbetandet av de naturliga anlagen. Detta sker bäst genom gymna-

stiken, som ju systematiskt når *alla* delarna av organismen. Idrotten skall emellertid under utvecklingstiden ej läggas å sido, tvärt om skall den tillgripas såsom omväxling och tillämpning, såsom mätare på graden av utveckling, dock alltid väl avpassad efter individens utvecklingsståndpunkt.

Gymnastiken bör sålunda vara grunden till den fysiska fostran, idrotten tillämpningen. Men, då gymnastik ej alltid står till buds måste idrotten ofta intaga även dess plats. Samarbete är dock det förmånligaste och jag skulle vilja formulera förhållandet så: Varje gymnast *skall* vara idrottsman och varje idrottsman *bör* vara gymnast.

Från Södertälje Gymnastikförenings uppvisning i Badparken.

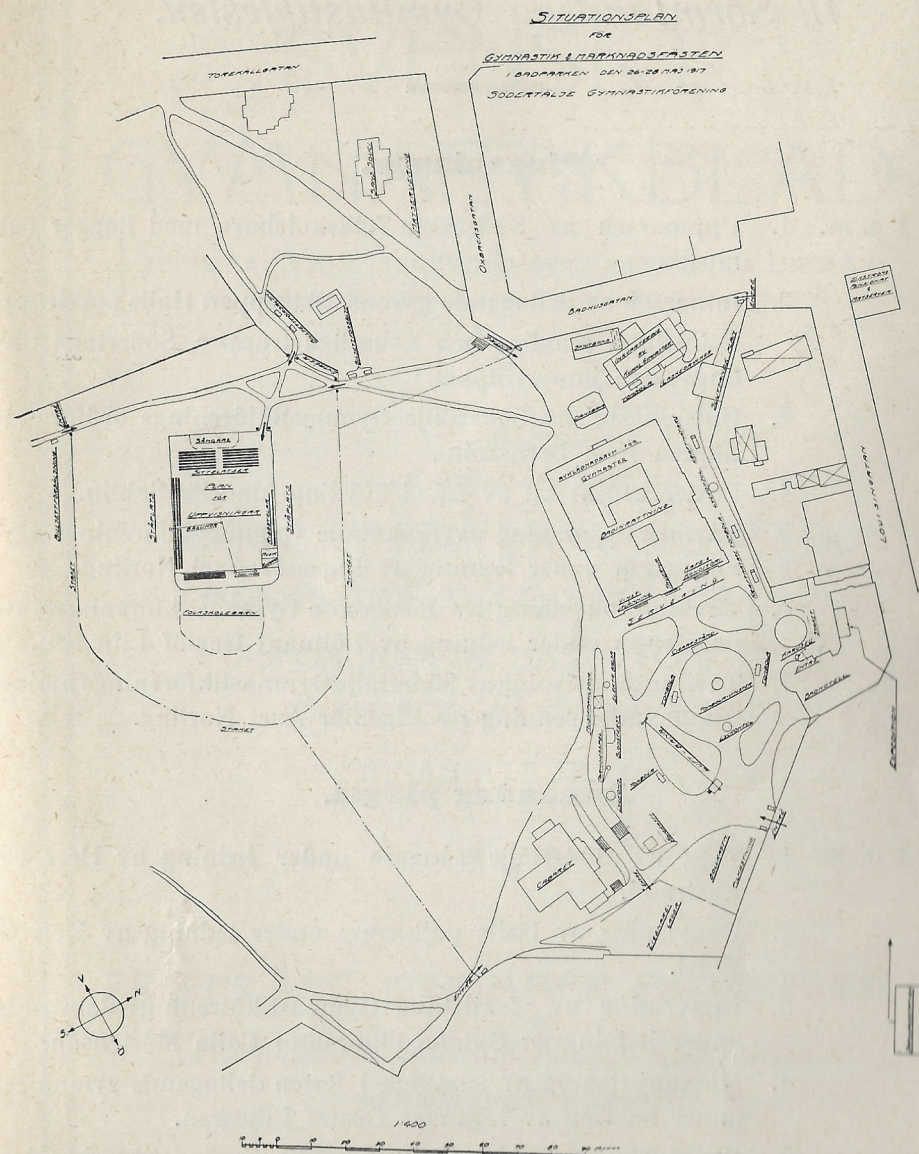
Kroppskultur

av

Ludvig Johansson.

Det finns en värld långt skönare än jorden,
inför vars strålglans solens sken är natt,
inför vars sanning största sanningsorden
blott är en avglans skugglik, svag och matt.
Och det är Andens helga rike
som i en mänsklig, skröplig tankes dräkt
förmår att uppenbara utan like
en högre jordutvecklings morgonväkt.
Så är du, mänskrokropp, en helig boning,
ett arv, en gåva och ett dyrbart pund
som minsta aning utan all förskoning
oss bjuder vårda kraftig, ren och sund,
ty genom dig skall höga skönhetsvärden
och andlig hälsa bringas till vår jord
ifrån den varma, ljusa sanningshärden
som tänder liv och lyser skaparord.
Så blir du, kroppskultur, i tid som stundar
allt mer och mer ett led i strävan för
att nå en mänskotyp som ej av rädsla blundar
om också solar slocknar och om världar dör,
en mänskotyp allt mer harmoniskt gjuten
till ande, själ och fysisk kropp,
en mänsklighet som mera oförtruten
med handlingskraft förverkligar sitt löpp, —
som ej förvekligad i stoftet tigger
och dock vars största styrka döljs däri —
i det som innerst allra djupast, ligger:
en ödmjuk sträng, vars veka melodi
är andevärldens utsägligt underbara toner
som skapar liv och kraft och rätt,
som skänker jorden ifrån högre zoner
en mera ädel, mera framåtskriden mänskoätt.

PLAN ÖVER FESTPLATSEN

vid

Pingstdagen.

- Kl. 1 e. m.**
1. Uppmarsch av Södertälje folkskolebarn med flaggor och musik.
 2. Inmarsch av deltagande gymnastiktrupper: Halls pojktropp, Eskilstuna manliga och kvinnliga trupper, Södertälje tävlings- och juniortrupper.
 3. Hälsningstal av Södertälje Gymnastikförenings ordförande Kapten Erik Bernström.
 4. Fosterländskt tal av Landshövding Mauritz Sahlin.
 5. Tävlingsuppvisning av Södertälje Gymnastikförenings tävlingstrupp under ledning av Ingeniör Axel Norling.
 6. Tävlingsuppvisning av Eskilstuna Gymnastikförenings tävlingstrupp under ledning av Löjtnant Gustaf Liljegren.
 7. Tävlingsuppvisning av Södertälje Gymnastikförenings juniortrupp under ledning av Ingeniör Axel Norling.

Annandag pingst.

- Kl. 1 e. m.**
1. Sång av Södertälje sångare under ledning av Herr Fr. Ekstrand.
 2. Uppvisning av Halls pojktropp under ledning av Herr G. Holst.
 3. Uppvisning av Eskilstuna Gymnastikförenings damtropp under ledning av Gymnastikdirektör Calla Mårtenson.
 4. Massuppvisning av samtliga i festen deltagande gymnaster under ledning av Löjtnant Gustaf Liljegren.
 5. Prisutdelning förrättas av Svenska Gymnastikförbundets ordförande Major Einar Nerman.

SVENSKA GYMNASTIKFÖRBUNDETS OFFICIELLA ORGAN

INNEHÅLLER

LEDANDE ARTIKLAR OM GYMNASTIK, LEK,
ORGANISATION, DAGENS FRÅGOR ETC.
DISPONERAR DE BÄSTA FÖRFAT-
TARE, SOM PÅ OMRÅDET
FINNAS ATT TILLGÅ

PRIS PR ÅRG., 12 NUMMER, ENDAST 1 KR.

PRENUMERATION GENOM POSTEN ELLER FRÅN
REDAKTIONEN, BORÅS